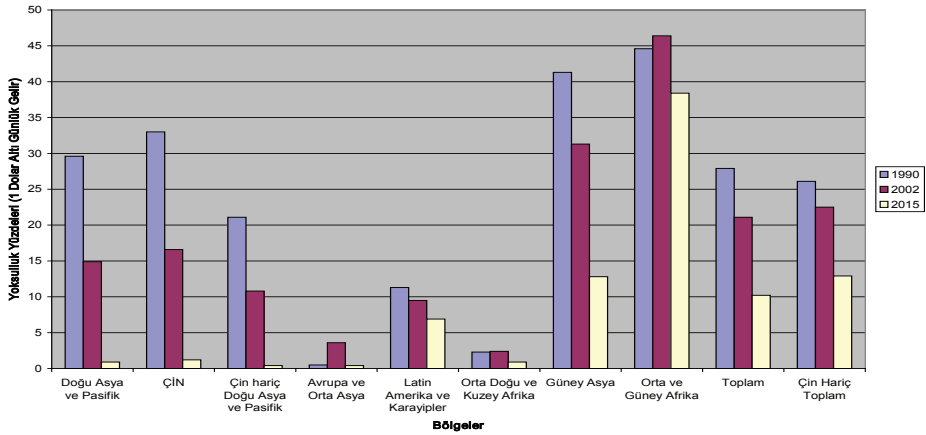

Bu rapordaki fark, 2003 raporunda Latin Amerika ve Karayipler’de 1999 yılında yoksulluk oranı görece olarak artmasına rağmen 2002 yılına doğru bu eğilimin sona erdiği ve yoksulluğun gerilemesidir. Öte yandan 2002 yılında dahi “Avrupa ve Orta Asya” ve “Orta ve Güney Afrika”daki yoksulluk artışı devam etmekte birlikte bu bölgeler için iyimser tahminlerin sürüyor olması dikkat çekicidir (World Bank, 2006 a).

Grafik 4.3: Günde 1 Doların Altında Gelirle Yaşayan Dünya Nüfusu (%)

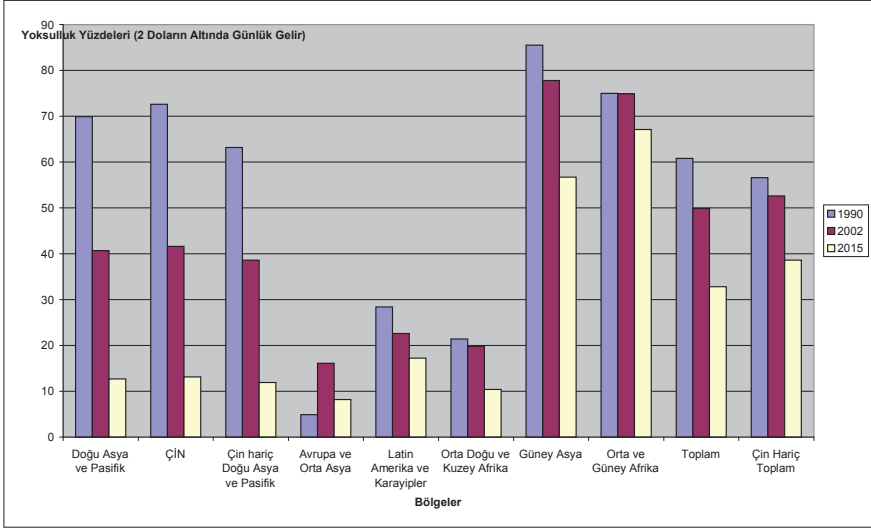

Kaynak: World Bank, Global Economic Prospects 2006 - Economic Implications of Remittances and Migration verilerinden hazırlanmıştır.

Günde 2 Doların Altında Gelirle Yaşayan Dünya Nüfusu (%) isimli aşağıdaki grafikte ise 2002 yılına göre tutarlı bir projeksiyon izlendiği; bu yoksulluk ölçümünde 2002 verilerinin destekleyici mahiyette olduğu görülmektedir. Bu konuda tek istisna hiçbir şekilde azalma görüntüsü vermeyen Aşağı Sahra Afrikası’ndaki yoksulluğun azalacağı yönündeki iyimser Dünya Bankası yorumudur.

Bu anlamda, Dünya Bankası sadece Özdek’in de ifade ettiği üzere yoksulluğu Sahra Altı Afrika ile sınırlı marjinal bir konu olarak görmemekte; aynı zamanda marjinal bir durum olarak nitelendirdiği söz konusu bölgeye özgü yoksulluk oranını da geleceğe yönelik olarak yumuşatmakta sakınca görmemektedir. (Özdek, 2002)

Grafik 4.4: Günde 2 Doların Altında Gelirle Yaşayan Dünya Nüfusu (%)

Kaynak: World Bank, Global Economic Prospects 2006 - Economic Implications of Remittances and Migration verilerinden hazırlanmıştır.

4.2.1.3. Küreselleşme, Büyüme ve Yoksulluk (Globalization, Growth and Poverty) Adlı 2002 tarihli Dünya Bankası Raporu

Dünya Bankası'nın 2002 tarihinde yayınladığı "Küreselleşme, Büyüme ve Yoksulluk" adlı raporunda Bankanın küreselleşme karşısında yoksulluk ve eşitsizlik bağlamındaki tavrını ve bu tavrın küreselleşmeyi olumlayan "Herkes için iyileşme varsa; bazıları için daha fazla iyileşme olmasının ne mahzuru olabilir?" görüşünün ve küreselleşmeden kaynaklanan sorunların aslında küreselleşmenin tam olarak gerçekleşmemesinden kaynaklandığı şeklinde argümanının bir yansımasını görmek mümkündür. Dünya Bankası'nın bu raporda ortaya koyduğu görüşler özetle şu şekildedir:

Günümüzde toplumlar ve ekonomiler çok daha birbiri ile bütünleşmiş durumdadır. Bütünleşme, ulaşım maliyetlerinin düşmesi, düşük ticari kotalar, fikirlerin hızlı olarak etkileşime geçmesi, yükselen sermaye hareketleri, göç için artan baskının bir sonucudur. Bütünleşme veya küreselleşme yükselen

eşitsizlik, gücün el değiştirmesi ve kültürel tek tiplilik konusunda bazı endişeler uyandırmıştır. Ancak bu raporda da vurgulandığı üzere “Küresel bütünleşme hâlihazırda yoksulluğun azaltılması için önemli bir güç olmakla beraber daha etkin bir kullanımı da mümkündür”. Küreselleşme ile ilgili bazı endişeler, ancak hepsi kesinlikle değil, haklı bulunmakla birlikte küreselleşmenin risk ve fırsatları birlikte getirdiği göz önünde bulundurulduğunda fakirler için de küreselleşmeyi faydalı konuma getirecek bir ajanda oluşturmak mümkündür.

Küreselleşme genellikle yoksulluğu azaltma yönünde bir etkide bulunmaktadır. Çünkü bütünleşmiş olan ekonomiler büyüme yönünde daha fazla eğilim gösterirler ve bu büyüme yaygın bir biçim gösterir. Düşük gelirli yoksul ülkeler ise küresel piyasalara girdikçe halkı kırsal yoksulluktan kurtulup, kente daha iyi işlerde çalışma imkânına kavuşabilmektedir. Bu yapısal değişiklik sonucunda bütünleşme her işte verimliliği arttırmaktadır.

Yoksul ülkelerdeki işçiler, gelişmiş ülkelerde benzer işleri yapan kişilere göre daha az kazanmaktadır. Bütünleşme ise ülkeler arasındaki bu farkı ortadan kaldırmaktadır. Küreselleşme aynı zamanda ülkeler içinde ve arasında kazananlar ve kaybedenler yaratmaktadır. Ülkelerarası küreselleşme çoğunlukla eşitsizliği azaltmaktadır. Yaklaşık 3 milyar insan yeni küreselleşmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Yeni küreselleşmekte olan ülkelerde yaşayan aşırı yoksullar (Günlük 1 doların altında gelire sahip olanlar) 1993-1998 arasında 120 milyon azalmıştır (Tabii bu hesaplamada nüfus artışı göz önünde bulundurulmamaktadır.) Öte yandan, pek çok yoksul ülke küreselleşmekten kaçmakta; bu nedenle dünya piyasalarından uzaklaşıp marjinalleşmekte ve bu yüzden gelirleri düşmekte ve ülke içinde yoksulluk yükselmektedir. Bu nedenle gayet geniş bir kitle için küreselleşme işlememektedir. Bunun yanı sıra pek çok ülke uygun olmayan coğrafi koşullarından dolayı handikaplar yaşamaktadır. Diğer bir grup ülke ise zayıf politikalar, kurumlar ve yönetimden; en kötü durumda olanlar ise iç savaştan muzdariplerdir.

Bu anlamda, Dünya Bankasının tam olarak küreselleşemediği için destek ol-

ması gereken ülkelere yönelik bir ajanda önermektedir. Kombinasyonlardan oluşan bu ajandanın içeriğinde daha iyi bir yatırım iklimi oluşturmak için politika reformu ve sağlık ve eğitimdeki problemlere yönelik kalkınma yardımları ile halkın daha ehven yerleşimlere göç ettirilmesi gibi konular bulunmaktadır (World Bank, 2002;1-2).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI (UNDP) VE DÜNYA BANKASININ YAKLAŞIM FARKLARI

5.1. DÜNYA BANKASININ ORTAYA KOYDUĞU ANLAYIŞIN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

Gülten Kazgan, küreselleşme ile birlikte ulus devletin ekonomi düzlemindeki yetkilerini giderek ulus-üstü kurumlara devretmesi durumuyla karşı karşıya kaldığını ve bunun bir ayağını ulus-üstü, neredeyse küresel çapta üyesi olan örgütler çerçevesinde alınan kararların oluşturduğunu ifade etmekte ve bu çerçevede, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geliştirilen Dünya Bankası, IMF, OECD ve GATT gibi örgütlerin bu hususta bir misyon göttüklerini belirtmektedir (Kazgan, 2005: 15).

Şenses de küreselleşme ile Bretton Woods kuruluşları olan IMF ve Dünya Bankasının bağlantısını kabul ederek teknolojik atılımın ve ekonomik büyümenin şimdiye kadar görülmemiş bir hızda gerçekleştiği 20. Yüzyılın ikinci yarısında başta refah devleti uygulamaları revaçtayken son yirmi yılda ise,

gelişmiş ülkelerde refah devleti gerilemiş ve bunun sonucunda önce az gelişmiş ülkeler (AGÜ) ve daha sonra da geçiş ekonomileri olarak adlandırılan Orta ve Doğu Avrupa'daki eski sosyalist ülkelerin çoğu kez IMF ve Dünya Bankası güdümünde uyguladıkları istikrar ve yapısal uyum politikaları aracılığıyla dışa açık piyasa ekonomisine geçiş sürecini yaşadıklarını ifade etmektedir (Şenses, 2006:17).

Şenses, bu kapsamda Latin Amerika ve Güney Sahra ülkeleri başta olmak üzere, birçok AGÜ'nün IMF ve Dünya Bankası programları aracılığıyla hızla neoliberal ekonomi politikaları yörüngesine girmiş olduğunu ve temel ekonomi politikaları üzerindeki yetkilerini bu iki kuruluşa devrettiğini iddia etmektedir (Moon, 1996:274; Choussudovsky, 1991:2527; Şenses, 2006:18).

Halil Mutioğlu ise Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası ve GATT'ın yeni dünya düzenini veren kuruluşlar ve küreselleşme sürecinin arkasındaki gücün ise ekonomisinin büyüklüğünden dolayı ABD olduğunu öne sürmektedir (Mutioğlu, 2003).

Günümüze kadar yapılan çalışmalarda yoksullukla ilgili basitleştirilmiş ve indirgenmiş sayısal tanımlamalar kabul edilmiştir. Bu bağlamda, Dünya Bankası ölçütleri basitliğinden dolayı genel anlamda kabul görmüştür. Dünya Bankası ilki 1990 yılında yayınlanan Dünya Kalkınma Raporunda mutlak ve göreceli yoksulluk adlı iki yaklaşım tanımlamıştır (Batmaz, Özcan, 2007: 45).

Mutlak yoksulluk; kişi başına tüketilen kalori miktarına bağlı olmakla birlikte hane, halk veya bireylerin biyolojik olarak kendilerini üretebilmeleri için ihtiyaç duydukları asgari gelir ve harcama düzeyidir (Batmaz, Özcan, 2007: 45).

Göreceli yoksulluk ise, yoksulluğun ölçülmesinde minimum kalori ihtiyacının yanı sıra temel toplumsal ihtiyaçlardan barınma, eğitim, sağlık ve benzeri kültürel ve toplumsal ihtiyaçları göz önüne almaktadır. Göreceli yoksulluk, kişinin kendisini toplumsal olarak yeniden üretebilmesi için gerekli tüketim ve

yaşam düzeyinin saptanmasını içermektedir (Aktan ve Vural, 2002: 5; Batmaz ve Özcan, 2007: 45).

Her ne kadar görelî yoksulluk tanımı yapılırsa ve bunun içeriği teker teker ele alınsa da yoksulluk tanımlamasında Dünya Bankası'nın raporlarında gelir yoksulluğuna dayanan mutlak yoksulluk tanımlarından yararlandığı görülmektedir.

Dünya Bankası 1990'dan itibaren yoksulluğu azaltma stratejilerini açıklamaya başlamıştır. Öte yandan Bankanın süreç içinde revizyondan geçirdiği bu stratejilerde temelde yoksulluğun azaltılması piyasa dostu reformlara bağlanmıştır. Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletlerin yoksulluğu algılamaları "yoksulluğun bir 3. Dünya sorunu olduğu" yönünde indirgeyici bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım ise yoksulluğun küresel boyutunu gizlemektedir. Bankanın yoksulluk sınırı olarak belirlediği günde 1 dolarlık gelir şeklindeki sınır, dünyadaki yoksul sayısını manipüle etmekte ve yoksulların bir "azınlık" olarak gösterilmesine olanak tanımaktadır. Böylelikle, banka dünyanın sadece beşte birinin (1,2 milyar insan) yoksul olduğu gibi bir sonuca ulaşmaktadır. Böylelikle aynı standardı kullanmak suretiyle de Banka küresel bazda yoksulluğun azaldığı gibi bir iddiada bulunabilmektedir. Böylelikle, Dünya Bankası az gelişmiş ülkelerde yoksulluğun azalma eğiliminde olduğunu belirtirken (World Bank, 2001:21-23) Birleşmiş Milletler kuruluşu olan UNDP, ortaya koyduğu yoksulluk (yoksunluk) ölçüm endekslerinin yanında gayet primitif kalmasına rağmen Milenyum Zirvesinin hedeflerine kısmen ulaşıldığını saptamaktadır (Özdek, 2002: 3).³

Yoksullukla mücadele, 1990'lardan 2000'lere geçerken egemen gündemde daha merkezi bir yer edinmeye başlamıştır. Örneğin Dünya Bankası 2000/2001 raporuna Yoksulluğa Saldırı (Attacking Poverty) adını vermiştir. Banka başkanı Wolfensohn, bu rapora yazdığı önsözde "yoksullukla müca-

3 Eylül 2000'de gerçekleşen Milenyum Zirvesinde, dünyadaki yoksulluk oranının (Günlük 1 dolar altında gelire sahip nüfusun toplama oranı) 2015 yılına kadar yarıya inmesi hedeflenmiştir.

dele misyonunu” çalışmalarının merkezine aldığını bildirdi (World Bank, 2001:21-23)(Özdek, 2002: 3).

1990’ların sonunda yoksullukla mücadele konusunda başka çalışmalar da olmuştur. Birleşmiş Milletlerden Bretton Woods kuruluşlarına ve G-8 toplantılarına kadar son birkaç yıldır yoksulluğu azaltma konusunda bir konsensüse yaklaşılmıştır. Öte yandan bu konsensüs, Özdek’e göre, ne yoksulluğun nedenlerini doğru ve özeleştirel bir biçimde saptayabilmiş, ne de bu nedenleri yok etmeye yönelik bir yaklaşım sergilemiştir (Özdek, 2002: 3).

Üçüncü Dünyada yoksulluğun azaltılmasının biricik çıkar yolu olarak neo-liberal küreselleşmeden başka bir vizyona da yer vermiyordu. Dünya Bankası, artan yoksulluktan küreselleşme politikalarını sorumlu tutmak bir yana bu politikalar doğrultusunda gerçekleştirilen reformların “yeterince başarılı olarak yürütülmemesi” nedeniyle yoksulluğu arttırdığı iddiasını sürdürmektedir. Banka, piyasa dostu reformların bazı yerlerde hızlı ya da yavaş yapılmasını başarısızlığın nedeni olarak görmekte; başarılı uygulamaların olduğu ülkelerde ekonomik durgunluğun aşıldığını iddia etmektedir (World Bank, 2001:61,62) (Özdek, 2002: 3).

Bu hususu destekleyen bir başka Dünya Bankası metni de 2002 tarihinde yayınlanan “Küreselleşme, Büyüme ve Yoksulluk” adlı rapordur.

Bu raporda küresel bütünleşmenin hâlihazırda yoksulluğun azaltılması için önemli bir güç olduğu, öte yandan küreselleşmenin tam olarak tüm ülkelerde uygulanmadığı ve daha etkin bir uygulama imkânının bulunduğu belirtilmiştir. Raporda, küreselleşmenin doğru uygulanması durumunda yoksulluğu azaltma yönünde bir etkisinin de bulunduğu; çünkü bütünleşmiş olan ekonomilerin büyüme yönünde daha fazla eğilim gösterdiklerinden ve kırsalda düşük verimlilik ve ücret ile çalışanların kentle entegre olarak bu sıkıntılarından kurtulabildiklerinden bahsolunmaktadır. Söz konusu rapor şu şekilde bir sonuca bağlanmaktadır:

- Tam olarak küreselleşemediği için destek olunması gereken ülkelere yönelik bir ajanda uygulanmalıdır.
- Söz konusu ajandada aşağıdaki kombinasyona yer verilmelidir.

Raporda;

- Daha iyi bir yatırım iklimi oluşturmak için politika reformu
- Sağlık ve eğitimdeki problemlere yönelik kalkınma yardımları
- Halkın daha ehven yerleşimlere göç ettirilmesi gibi konular bulunmaktadır. (World Bank, 2002;1-2)

Dünya Bankasının aynı zamanda Küresel Ekonomik Beklentiler (Global Economic Prospects) raporu üzerinden de küreselleşme ile yoksulluk arasındaki olumlu anlamlı ilişkiye vurgu yaptığını görmekteyiz. Bu veriler de Singh-Dhumale gibi araştırmacılar tarafından küreselleşme-yoksulluk ilişkisini olumlayan metinler kapsamında kullanılmaktadır. Finansal serbestleşme olarak tanımlanmakta olan küreselleşmenin, geçtiğimiz 20 yılda gelişmekte olan ülkelerde eşitsizliği arttırmadığı; öte yandan sosyal normların, ücret belirleme ve asgari ücret gibi işgücü piyasasına yönelik düzenlemelerin ve makro ekonomik koşul ve dalgalanmaların küreselleşme kadar eşitsizliği arttırıcı etkisi olduğu savunulmakta ve bu konuda Küresel Ekonomik Beklentiler (Global Economic Prospects) raporlarındaki veriler kullanılmaktadır (Zengingönül, 2004).

Örneğin aşağıda verildiği üzere ülke ve bölgelerin GSYİH artışları konusunda 1980'lerden 1990'lara doğru gidilirken gelişmekte olan ülkelerdeki GSYİH artışının Dünya ortalamasının üzerinde olduğu ve hatta 1980'lerde en kötü durumda olan Orta ve Güney Afrika'da GSYİH konusunda nispi bir iyileşme olduğu öne sürülmektedir. Bu eğilimlere dayanarak orta ve uzun döneme ilişkin gayet iyimser tahminlerde bulunmaktadırlar.

Tablo 5.1: GSYİH Artışları ve Beklentiler

	1980'ler	1990'lar	Orta Dönemli 2001-2005	Uzun Dönemli 2006-2015
Dünya Toplamı	1,3	1,2	1,1	2,1
Yüksek Gelirli Ülkeler	2,5	1,8	1,5	2,4
OECD	2,5	1,8	1,5	2,4
ABD	2,2	2,2	1,6	2,4
Japonya	3,5	1,2	0,4	2,0
AB	2,1	1,7	1,9	2,4
OECD Harici Ülkeler	3,3	3,6	1,7	3,3
Gelişmekte Olan Ülkeler	0,7	1,6	2,4	3,5
Doğu Asya ve Pasifik	5,6	6,4	5,1	5,4
Avrupa ve Orta Asya	0,7	-1,9	3,3	3,4
Latin Amerika ve Karayipler	-0,9	1,6	0,3	2,6
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	-0,6	1,0	1,3	1,3
Güney Asya	3,4	3,3	3,5	4,0
Orta ve Güney Afrika	-1,2	-0,4	0,8	1,6

Kaynak: World Bank: Global Economic Prospects, 2003, s.29-30 (Zengingönül, 2004)

Küresel ekonomik beklentiler raporlarında Günde 1 Doların altında yaşayan nüfus oranı üzerinden yapılan yorumlarda geleceğe yönelik projeksiyonlar görmek mümkündür. Aşağıda yer alan Günde 1 Doların Altında Gelirle Yaşayan Dünya Nüfusu (%) isimli tabloya dayanılarak oluşturulan raporda dünyadaki yoksul insan sayısındaki oransal gerilemenin artarak süreceği ileri sürülmektedir. Öyle ki 1990 ile 1999 arasında yoksulluğun arttığı “Avrupa ve Orta Asya”, “Latin Amerika” ve “Orta ve Güney Afrika” da dahi 2015 yılında yoksulluğun 1990’a kıyasla önemli ölçüde azalacağı öngörülebilmektedir.

Tablo 5.2: Günde 1 Doların Altında Gelirle Yaşayan Dünya Nüfusu (%)

Bölge	1990	1999	2015
Doğu Asya ve Pasifik	%30,5	%15,6	%3,9
Çin dâhil edilmediğinde	%24,2	%10,6	%1,1
Avrupa ve Orta Asya	%1,4	%5,1	%1,4
Latin Amerika ve Karayipler	%11	%11,1	%7,5
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	%2,1	%2,2	%2,1
Güney Asya	%45	%36,6	%15,7
Orta ve Güney Afrika	%47,4	%49,0	%46
Toplam	%29,6	%23,2	%13,3
Çin Dâhil Edilmediğinde	%28,5	%25	%15,7

Kaynak: World Bank: Global Economic Prospects, 2003, s.29-30 (Zengingönül, 2004)

Özetle, Dünya Bankası yoksulluğu Sahra Altı Afrika gibi belli bölgelerle kısıtlı bir sorun gibi gören, yoksulluğu her ne kadar zamanla anlayışını çok boyutlu yoksulluk unsurları ile revize etmeye çalışsa da tek boyutlu, yani yoksulluğu sadece gelir boyutlu bir sorun olarak gören bir yaklaşımı temsil etmektedir.

5.2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ORTAYA KOYDUĞU ANLAYIŞIN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

5.2.1. Birleşmiş Milletlerin Kendini Nasıl Konumlandığı

Birleşmiş Milletler, yoksulluk alanında UNICEF, UNDAF; WFP ve UNDP gibi kuruluş/programları ile çalışmalar yürüten ve etkin bir rol üstlenen bir çerçeve kuruluştur. Hatta bir önceki bölümde bahsedilen Dünya Bankası ve IMF gibi Bretton Woods kuruluşları da sonradan Birleşmiş Milletler siste-

mi içerisine dâhil edilmiş Uzmanlaşmış Ajanslardır (Specialized Agencies) (http://www.un.org/aboutun/chart_en.pdf).

Öte yandan, her ne kadar böylesine bir ilişki olsa da bu kurumlar birebir BM organları olmadıkları için Birleşmiş Milletler anlayışı kapsamında değerlendirilmeyeceklerdir. Nitekim, bu Uzmanlaşmış Ajanslar bire bir BM kuruluşu olmayıp, otonom bir yapı sergilemektedirler (http://www.un.org/aboutun/chart_en.pdf).

Bu nedenle, bölümde BM anlayışı olarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) konu edilecektir.

Üçüncü Bölümde de belirtildiği üzere UNDP, İnsanı Gelişme Endeksi olarak tabir edilen ölçütlerle yoksulluk kavramını geniş ve çok boyutlu bir kavram olarak ele almaktadır.

UNDP'nin web sayfasında da belirtildiği üzere;

Yoksulluk, sadece gelir ile değil kötü sağlık, cehalet, temel sosyal hizmetlere erişememe ve kendi hayatında söz sahibi olamama gibi pek çok yönü içeren çok boyutlu bir kavramdır. UNDP, aynı zamanda sürdürülebilir bir yoksulluğun sürdürülebilir bir biçimde azaltılması için büyümeyi de bir önkoşul olarak görmekte; ancak büyümeyi de bu anlamda tek başına yeterli görmemektedir. UNDP'ye göre yoksulların ekonomik büyümeden sadece eşit olarak yararlanmaları yeterli olmayıp, büyümenin ortaya konulmasında da aktif katkı sağlamalıdır. Bu bağlamda ortaya konulan eşitlik, büyüme-yoksulluk azaltma çekirdeğinin de ana çekirdeğini oluşturmaktadır (<http://www.undp.org/poverty/propoor.htm>).

Küreselleşme kapsamında ise UNDP, "kapsayıcı küreselleşme" (inclusive globalization) kavramını önplana çıkarmıştır.

UNDP, yine kendi sayfasında bakışını şöyle özetlemektedir:

“Geçen birkaç on yılda oluşan ekonomik ve mali küreselleşmenin en mağdur ve en fakir kesimler üzerinde direkt etkileri olmuştur. Asya mali krizi, Aşırı Borçlu Yoksul Ülkeler İnisyatifi (Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative) ve Çok Taraflı Borç Yardımı İnisyatifi (Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI)) gibi oluşumların gerekliliğinin tanınması, Seattle ve Cancun’daki Dünya Ticaret Örgütü başkanlık zirvelerinin başarısızlığı ve yakın zamanda Cenova’daki Doha Toplantısının belirsiz süre için askıya alınması insanî gelişim tahayyülünü yeniden gündeme getirmiştir (<http://www.undp.org/poverty/inclglob.htm>)”.

UNDP, insanî gelişim tahayyülüne dayalı bir içerici küreselleşmeyi amaç edinmiştir. UNDP, taraf olma fonksiyonunun yanı sıra; politika tavsiye hizmetleri ve kapasite geliştirme hususunda desteklere de yer vermektedir.

UNDP, gerek yayınlarında, gerekse Başkanı Kemal Derviş’in açıklamalarında mevcut küreselleşmeyi eleştirmekten geri durmamaktadır. Yılda dört sayı çıkan “Compact Quarterly” dergisindeki “Güney’deki Çokuluslu Şirketlerinin Yükselişi, İçerikli Bir Küreselleşmeye Doğru” başlıklı yazısında Derviş;

“Küreselleşme, uluslara, önceki dönemde olduğundan daha yakın bir ilişki ve halkın sosyo politik ve ekonomik kaderlerinin birbirine sarmal olmasını sağladı. Buna kimsenin itirazı yok. Ancak bu süreç herkese eşit ölçüde yarar getirmedi.

...Küreselleşme temel olarak dünya ekonomisinin mimarisini tahrip etmiş bulunuyor. En dramatik ve olumlu bazı değişiklikler, gıda sağlama beslenme açısından bakıldığında, gelişmekte olan dünyadan kaynaklanmıştır” ifadelerini kullanmıştır (“Derviş küreselleşmeyi eleştirdi”, Sabah Gazetesi, 2006).

Bu anlamda, UNDP’nin küreselleşmeye bakışı, Dünya Bankası gibi küreselleşmenin bire bir tarafı ve aracısı olmamasından dolayı, Banka’ya nispetle dışarıdan bakan bir tavır biçimindedir. UNDP ve Birleşmiş Milletler, kendilerini küreselleşme gibi bir misyonun sahibi değil; bu durumu veri

olarak kabul eden bir tavırda görmektedirler. Dünya Bankası'nda olduğu gibi küreselleşmeyi esasen faydalı bir unsur olarak kabul edip, etkinliğinin artırılması gerektiğini öne sürmeyip; küreselleşmenin başarısız bir süreç olduğu, öte yandan insanî gelişim kriterleri ile revize edildiği takdirde bu zararlı etkilerin bertaraf edileceği öne sürülmektedir.

5.2.2. Birleşmiş Milletlerin Kendi Dışındakilerce Nasıl Konumlandırıldığı

5.2.2.1. Küreselleşmeye Olumlu Yaklaşanlarca (UNDP Anlayışına Karşı Olanlar)

UNDP yaklaşımı, küreselleşmeye olumlu olarak yaklaşanlarca eleştirilmiştir. Martin araştırması bu anlamda önemli bir örnektir. Martin, 1999 İnsanî Gelişim Raporunda ifade edilen “dünyada gittikçe artan yoksulluk ve gelir eşitsizliğinin çok rahatsız edici boyuta geldiği” yorumunu kötümser bir görüş olarak nitelendirmektedir. 1999 tarihli İnsanî Gelişim Raporu'nun da bu görüşü destekleyenlere hizmet ettiği iddiasına yer verilmektedir. Bu anlamda olumlu yaklaşım sahipleri, İnsanî Gelişim Raporu'nu (1999 yılı) şu şekilde eleştirmektedir:

Ülke içi eşitsizlikleri artırması hususunda raporda şu ifadeler yer almaktadır: “Doğu Avrupa'nın geçiş ekonomileri, bugüne kadar karşılaştıkları en hızlı eşitsizliği yaşadılar. Gelir eşitsizliği Çin, Endonezya, Tayland ve diğer Doğu ve Güneydoğu Asya ülkelerinde de yaşandı. Son dönem çalışmaları OECD ülkelerinde de 1980'ler boyunca ve 1990'lı yılların başlarında eşitsizliğin arttığına işaret etmektedir. 19 OECD ülkesi içinde sadece bir tanesi az bir gelişme göstermiştir (Zengingönül,2004).”

Martin, bu rapor içerisinde yer alan bir tabloda Ukrayna, Rusya ve Litvanya'da eşitsizlik gerçekten artmış gözükürken, Macaristan ve Polonya'da hemen hemen bir artma olmadığı ve Güneydoğu Asya'daki eşitsizliğin de abartılı bir biçimde arttığının öne sürüldüğünü söylemektedir. Öte yandan, Martin, Endonezya'nın gini katsayısının 1970-1990 tarihleri arasında %16,6; Güney

Kore'nin Gini'sinin 1980-1988 arasında %15,2, Hong Kong'unun ise 1981-1991 arasında %10,2 oranında azaldığını belirtmektedir (Zengingönül, 2004).

Bir başka eleştiri de rapor tarihinde 29 OECD üyesi ülkesi varken neden sadece 19 ülkenin verisinin alındığıdır (Zengingönül, 2004)⁴.

Diğer iki eleştiri ise şu şekildedir:

a) Raporun ülkelerarası eşitsizliklerin de arttığını göstermesi hususunda: İnsanî Gelişim Raporunda ülkelerarası eşitsizliklerin ölçümü ile ülke içi eşitsizliklerin ölçümünde farklı yöntemin kullanılıyor olması bir başka eleştiri konusudur. Ülke içi eşitsizlikte gini katsayısı kullanılırken, ülkelerarası karşılaştırmalarda kişi başına düşen milli gelir hesabı kullanılmakta ve bu hesaplamada en son döviz kurları ve satın alma gücü paritesi dikkate alınmamaktadır.

Eğer Summers ve Heston'ın satın alma gücü paritesini kullanarak en zengin %20'lik dilimi en zengin %20'lik dilimle tekrar hesaplırsak 20'den 60 hatta 70 kata çıkan eşitsizlik oranları şu şekilde değişmektedir: 1960 yılında 11,3 kat iken 1980 yılında 15,9 kata çıkmakta ancak 1998 yılında hafif bir azalma ile 15,09'a gerilemektedir. Bu durumun nedeni yoksul ülkelerde hayatın daha ucuz olmasında yatmaktadır (Zengingönül, 2004).

b) Raporun küresel gelir eşitsizliğinin de arttığını iddia etmesi: 2. Dünya Savaşı sonrasında satın alma gücü paritesine göre yapılan ve 115 ülkeyi kapsa-

4 Birleşmiş Milletlerin web sayfasında bakıldığında verisi kullanılmayan ülkelere sadece iki tanesinin (İzlanda ve Çek Cumhuriyeti) 1980'ler boyunca gini katsayısının hesaplanmadığı; ancak diğer ülkeler için mevcut olduğu ortaya konulmaktadır. Açıklanmayan ülkeler arasında örneğin Türkiye'nin 1973-1987 yılları arasında gini katsayısının %15 oranında düştüğü de ifade edilmektedir. Benzer dönemlerde Meksika %7, Kore %15'lik bir düşüş göstermiştir. Birleşmiş Milletler bu anlamda kendi raporlarında halihazırda olan verileri (özellikle de gini katsayısı düşen ülkelere ait verileri) bir başka kuruluşunun raporunda kullanmamakla eleştirilmektedir.

Öte yandan UNDP tarafından sonradan yayınlanan raporlarda ise bu sorunun çözüldüğü görülmekte ve bu nedenle bu konudaki eleştiri tarafımızdan haklı bulunmamaktadır

yan bir araştırma, ülkelerarası eşitsizliğin azalma içerisinde olduğunu ortaya koymaktadır. 1970'lerin sonlarına kadar ülkelerarası eşitsizlik verilerinde farklılaşma başladığı, 1980'ler ve 1990'larda düzeylerin birbirine yaklaştığı ifade edilmektedir. Bu trendin ise 1960'lardan bu yana sürdüğünü teyid eden araştırmalar da bulunmaktadır (Zengingönül, 2004).

Küreselleşmenin eşitsizlik, yoksulluk ve gelişme üzerinde olumlu etkisi olduğunu savunanlardan biri de olan Norberg, küreselleşme karşıtlarının çoğunluk daha iyi ekonomik durumda olsa bile farkın büyüdüğünden ve varlıklı kişi ile ülkelerin diğer ülkelere göre varlıklarını oransal olarak daha fazla arttırdıklarına yer vermekte olduğunu ifade etmekte ve bu tespite karşı çıkmaktadır. Bu konudaki itirazı şu şekildedir:

“Eşitsizliğin arttığı savı isabetli değildir. Küresel eşitsizliğin artışının dayanağı büyük ölçüde UNDP rakamlarına ve 1999 yılı İnsanî Gelişim Endeksi rakamlarına dayanmaktadır. Bu rakamlarla ilgili sorun, satın alma gücü paritesine dayanmamasıdır. Bu ayarlama olmadığı için rakamlar söz konusu paranın uluslar arası değerini göstermekten başka bir şey ifade etmemektedir” (Zengingönül, 2004).

5.2.2.2. Küreselleşmeye Olumsuz Yaklaşanlarca (UNDP Anlayışına Taraf-tar Olanlar)

Yasemin Özdek, 1990'lar itibarıyla Birleşmiş Milletlerde yoksulluğu bir insan hakları sorunu olarak gören bir yaklaşımın da gündeme gelmeye başladığını; böylece dünya çapında artan yoksulluk konusunda bir dizi bildiri, karar ve rapor yayımlandığını ifade etmektedir. Bu kapsamda, 1993 yılında Viyana'da düzenlenen İnsan Hakları Konferansı'nda aşırı yoksulluk ve toplumsal dışlanmanın insanlık onuruna aykırı olduğunun ilan edildiği ve (Vienna Declaration and Programme of Action, par.25) 1996 yılında da Birleşmiş Milletler'in “İnsan Hakları ve Aşırı Yoksulluk” başlığı altında bir karar alarak, aşırı yoksulluğun insan haklarından tam ve etkin yararlanmayı engellediği ve bazı durumlarda yaşam hakkına tehdit oluşturduğunu belirttiğini örnek olarak

göstermiştir (Resolution 51/97 (12 December 1996)(Yearbook of United Nations, Vol.50, 1996, s.650) (Özdek, 2002: 38).

Sapançalı ise Dünya Bankası'nın yoksulluk yaklaşımının tek boyutlu bir gelir yoksulluğu anlayışı taşıırken; Birleşmiş Milletler'in bir alt kuruluşu olan UNDP'nin yaklaşımının sosyal dışlama kavramına dayanan yoksunluklara dayanmasından dolayı tercih edilmesi gereken bir durum oluşturduğunu ifade etmektedir.

Sapançalı, bu konuyu şematik bir biçimde şu şekilde özetlemektedir:

Tablo 5.3: Tek-Çok Boyutlu Yoksulluk

	Statik Sonuç	Dinamik Süreç
Tek Boyutluluk (Gelir)	Yoksulluk	Yoksullaşma
Çok Boyutluluk	Yoksunluk	Sosyal Dışlama

Kaynak: Sapançalı, 2005:60

UNDP'nin çok boyutlu bir durum olarak kabul ettiği yoksunluğun ve dinamik bir süreç olarak sosyal dışlamanın çözümü olarak 1990 yılında ortaya koyduğu İnsanî Gelişme Endeksi bugün de Dünya Bankası'nın gelir bazlı anlayışı karşısında alternatif olarak bulunan bir husustur. İnsanî Gelişme Endeksi, iyi ve uzun yaşam, bilgiye erişim ve yüksek yaşam standardı esasına dayalı bir insanî gelişme tanımından yola çıkarak gelir, eğitim ve sağlık göstergelerinden oluşmakta; ekonomik sosyal ve siyasi göstergeleri ekonomik büyümeyle ilişkilendirmekte, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin durumlarını birlikte izleyerek uluslararası karşılaştırmalar yapılabilmesine olanak sağlamaktadır (Sapançalı,2005:60).

Üçüncü Bölümde de belirtildiği üzere İnsanî Yoksulluk Endeksi ile ülkeler temel olarak yüksek, Orta ve Düşük gelişmişlik düzeyine göre ayrılanmaktadır. 1995-2004 arası veriler karşılaştırıldığında Namibya, Svaziland, Togo, Güney Afrika, Sudan, Kenya, Yemen ve Moritanya'nın insanî gelişmişlik düzeyinin düştüğünü görmekteyiz. Bu durum özellikle, Sahra Altı ülkelerde yoksulluk düzeyinin yıllar içinde arttığını vurgulamaktadır. Aynı veriler ışığında orta ve yüksek insanî gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerde indeks iyileşmesinin kısıtlı olduğunu gözlemlenebilmektedir (UNDP, 2006b:288-291).

2006 İnsanî Gelişim Raporu'nun bir başka vurgusu da Dünya Bankası'nın gelir bazlı yaklaşımının gerçek yoksulluk boyutu konusunda yetersizliğini vurgulamaya yöneliktir. Aşağıdaki tabloda (Tablo: 5.4) İnsanî Yoksulluk Derecesi ile gelir yoksulluğu arasındaki fark pozitif olan; yani gelir yoksulluğu puanının üstünde bir insanî yoksulluk yaşayan ülkelere ilişkin bir liste sunulmuştur. Bu listede ülkemiz, Kenya ve Malî'de gelir yoksulluğu ile insanî yoksulluk hemen hemen eşitken Tunus, Fildişi Sahili, Etiyopya, Cezayir ve Fas gibi ülkelerde fark alabildiğine genişir.

Bu tabloda dikkat çekici olan husus, hesaplama farkının sadece en kötü durumda olan Sahra Altı Afrika'sı ülkelerinde değil çoğunlukla Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyine sahip olan ülkelerde görüldüğü; yani Dünya Bankası'nın yoksulluğun azaltılması konusunda iyi durumda değerlendirdiği Ortadoğu ve Kuzey Afrika, Güney Asya ülkelerinde de yoksulluğun Dünya Bankası oranlarının çok üstünde olduğu görülmektedir.

Bu anlamda, UNDP verileri küreselleşme ile birlikte yaşanan yoksulluğun azalması mitinin kısmen de olsa yalanlanmasına neden olan bir bakış açısı ve bunun sonucunda oluşmuş veriler ortaya koymaktadır. Kısmen olmasının nedeni ise yoksul ve gelişmekte olan ülkelerle ilgili geçmişe yönelik veri elde etmenin güçlüğünden ileri gelmektedir. Gelişmiş ülkelere ait 1975 yılı verilerine rahatlıkla ulaşılabilirken; az gelişmiş ülkeleri arasında 2000 yılı verisi bulunmayan ülkeler bulunmaktadır.

Öte yandan, Yasemin Özdek'in Dünya Bankası'nı eleştirdiği gibi, UNDP'nin yoksulluk tablosunun sadece sadece Sahra Altı Afrikası ile sınırlı marjinal düzeyde bir yoksulluğu resmetmediği de bir gerçektir.

**Tablo 5.4: İnsanı Yoksulluk Derecesi ve Gelir Yoksulluğu
(Günde 1 Dolar Altı Gelir) Arasındaki Derece Farkı**

Ülke	İnsanı Yoksulluk Derecesi ve Gelir Yoksulluğu (Günde 1 Dolar Altı Gelir) Arasındaki Derece Farkı	İnsanı Gelişmişlik Kategorisi
Türkiye	1	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Kenya	1	Düşük İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Mali	1	Düşük İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Nijer	3	Düşük İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Nepal	4	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Bangladeş	5	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Ürdün	6	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Kamerun	6	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Dominik Cumhuriyeti	7	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Guatemala	7	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Lesotho	8	Düşük İnsanı Gelişmişlik Düzeyi

Malezya	9	Yüksek İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Endonezya	9	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Moritanya	9	Düşük İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Sri Lanka	10	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Pakistan	10	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Güney Afrika	11	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Mozambik	11	Düşük İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Tayland	13	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Benin	14	Düşük İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Mısır	18	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Senegal	18	Düşük İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Jamaika	20	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Yemen	21	Düşük İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Burkina Faso	21	Düşük İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
Botswana	22	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi
İran	23	Orta İnsanî Gelişmişlik Düzeyi

Tunus	26	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Fildişi Sahili	26	Düşük İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Etiyopya	26	Düşük İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Cezayir	31	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi
Fas	37	Orta İnsanı Gelişmişlik Düzeyi

Kaynak: UNDP, Human Development Report, 2006 verilerinden hazırlanmıştır. Sayfa: 292-295

5.2.2.3. Birleşmiş Milletler Yaklaşımına Yönelik Küreselleşme Karşıtlarının Eleştirileri

Özdek, Birleşmiş Milletler'in UNDP özelinde göstergesel yaklaşımını onaylamakla birlikte, kurumu, iki yönden eleştirmektedir:

5.2.2.3.1. Global Compact (Küresel Sözleşme)

Küresel Sözleşme adı verilen Birleşmiş Milletler oluşumu ilk olarak 1995 yılında Kopenhag'da gerçekleştirilen "Toplumsal Kalkınma Dünya Zirvesi" ile gündeme geldi. Birleşmiş Milletler'in kurucu rol oynadığı zirve, yoksulluğun önlenmesini "insanlığın etik, sosyal, politik ve ekonomik bir zorunluluğu olarak kabul etmiş; ancak, bu zorunluluğun serbest piyasa ideolojisinin bir parçası olduğuna vurgu yapmıştır. Bu nedenle, paradoksal bir biçimde zirvede hem küresel piyasa sistemi politika olarak benimsenirken, hem de yoksulluğun arttığı tespitine yer verilmiştir (Özdek, 2002:2).

Küresel sermayeye yönelik açılıma dayalı bu anlayış, 1990'lar boyunca devam etmiştir. Global Compact, yani küresel sözleşme de bu açılımın bir so-

nucudur. Davos'ta düzenlenen 1999 Dünya Ekonomik Forumu'nda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın sermaye liderlerini küresel piyasaya insanî bir yüz vermek için çağırması üzerine Birleşmiş Milletler'in şirketlerle bütünleşme süreci de kendiliğinden başlamıştır. Temmuz 2000'de BP(British Petroleum), Shell ve Nike gibi firmalar toplanarak şirket yurttaşlığı (corporate citizenship) fikrine dayalı olarak çevre, emek ve insan hakları konusunda şirketlerin uymaları gereken hususları belirleyerek Global Compact'a katılmışlardır (Özdek, 2002:37).

Global Compact, şirketlerin uyacakları standartları belirlerken bu standartlara uyum hususunda şirketlere yönelik bir denetim mekanizması getirmektedir. Bu tarz bir kontrol mekanizmasının kurulmasına ilişkin girişimler de ABD tarafından engellenmektedir. Örneğin, Birleşmiş İnsan Hakları Komisyonu'nun bağımsız üyelerden oluşan alt komisyonu olan "Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu" tarafından çokuluslu şirketler ve insan hakları üzerine kurulan bir çalışma grubu, şirketlerin insan hakları konusunda uyması gereken standartları belirlemiş ve bu standartların hukuksal olarak bağlayıcı olmasını ve şirketlerin üzerine sorumluluk yüklenmesini kararlaştırmıştır. Bu durum karşısında ABD tarafından bu çalışma grubunun feshi istenmiştir (Özdek, 2002:38).

Bu anlamda, Özdek, yoksulluk sorununu gündeme dâhil eden Birleşmiş Milletlerin yukarıda aktarılan yaklaşımı ile şirket yurttaşlığı kavramlarının paradoksal bir yapı olduğunun üzerinde durmaktadır. Özdek, yoksullukla ilgili BM vurgusunun şirket yurttaşlığının meşruiyetinin sağlanmasına yönelik bir vitrin çalışmasının ötesinde bir mahiyet göstermediğini iddia etmektedir (Özdek, 2002:38).

5.2.2.3.2. Milenyum Gelişme Hedeflerinde Yer Alan Göstergeler

Özdek'e göre Milenyum Gelişme Hedefleri metninin oluşturulmasına giden süreç şu şekilde başlamıştır:

Dünya Bankası'nın 1990'dan itibaren yoksulluğu azaltma stratejilerini açıklamaya başlaması ve zamanla gözden geçirdiği bu stratejilerde de temelde yoksulluğun azaltılmasını piyasa dostu reformlara bağlanmıştır. Bu yaklaşım ise yoksulluğun küresel boyutunu gizlemektedir. Bankanın yoksulluk sınırı olarak belirlediği günde 1 dolarlık gelir şeklindeki sınır, dünyadaki yoksul sayısını manipüle etmekte ve yoksulların bir "azınlık" olarak gösterilmesine olanak tanımaktadır. Böylelikle, banka dünyanın sadece beşte birinin (1,2 milyar insan) yoksul olduğu gibi bir sonuca ulaşmaktadır. Böylelikle aynı standardı kullanmak suretiyle de dünyada yoksulluğun azaldığı gibi bir iddiada bulunabilmektedir. Böylelikle, Dünya Bankası az gelişmiş ülkelerde yoksulluğun azalma eğiliminde olduğunu belirtirken (World Bank, 2001, s.21-23).

Birleşmiş Milletlerin Eylül 2000'de gerçekleşen Milenyum Zirvesi'nde oluşturulan Milenyum Gelişme Hedefleri'nde kendi kriterleri olan İnsanî gelişim Endeksini değil, Dünya Bankası'nın gelire dayalı yoksulluk hedeflerini ortaya koymasından sonra ise yoksulluk rakamlarında gerileme olduğunu müjdelemeye başlamıştır. İnsanî Gelişim Endeksi'ni ortaya koyan UNDP ise paradoksal bir biçimde Dünya Bankası'nın kriterlerini kullanarak Milenyum Zirvesi'nin hedeflerine kısmen ulaşıldığını saptayabilmektedir (Özdek, 2002:3).

5.2.2.4. Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası Anlayışlarının Birbirine Yaklaşması

Dünya Bankası ile UNDP yaklaşımları halen iki farklı görüş yanlılarıncı farklı biçimlerde kullanılsa da zamanla Dünya Bankası'nın gelir bazlı yaklaşımında bir revizyon yaşandığını da belirtmek gerekmektedir.

Nitekim, 1950'lerden bu yana Dünya Bankası'nın yoksulluk politikalarında her on yılda bir Gelişme Raporlarına da yansıyan değişiklikler meydana gelmiştir. Dünya Bankası, 1950 ve 1960'larda fiziki sermayeye ve alt yapıya yapılan büyük yatırımları gelişmenin ve yoksullukla mücadelenin en önemli

aracı olarak kabul etmiştir. 1970’li yılların başlarında Dünya Bankası sermaye birikiminde ve sanayileşmeye dayalı büyümeye modelinin gelir dağılımını bozduğu ve gelişmenin yoksulluğu önlemeyi de dikkate alması gerektiği üzerinde durdu. Banka temel ihtiyaçlar ve büyümeyle birlikte yeniden dağıtım stratejilerinin oluşturulmasında büyük rol oynadı (Coşkun ve Tireli, 2008:35,36).

Bu yıllarda fiziki yatırımın yeterli olmadığı ve eğitim ve sağlığın da en az fiziki yatırımlar kadar önemli olduğu görüşü ağırlık kazandı. 1980 Dünya Gelişme Raporu (World Development Report) bu anlayışı temsil etmekte ve sağlık ve eğitim alanındaki gelişmenin sadece kendi başlarına değil aynı zamanda yoksul insanların gelirin artıcı bir etkisi de olduğunu ifade etmektedir.

1980’lerde de borç krizleri ve küresel durgunluk sonucu yoksullukla mücadelenin vurgusu bir kez daha değişti ve ekonomi yönetiminin iyileştirilmesi ve piyasa güçlerinin rolü öne çıktı. 1990’lara gelindiğinde “yönetişim” ve kurumlar öne çıktı ve yerel ve ulusal düzeyde savunmasızlık (vulnerability) sorunları gündeme geldi. 1990 Dünya Kalkınma Raporu iki parçalı bir strateji önerdi: altyapıya yatırım ve açık ekonomi yoluyla emek yoğun büyüme ve yoksullara sağlık ve eğitimle temel hizmetlerin sağlanması (Şenses, 2006: 41-42; World Bank, 2000: 6; Coşkun ve Tireli, 2008).

2000/2001 Dünya Kalkınma Raporunda yoksullukla mücadelede daha kapsamlı bir strateji geliştirildiğine tanık oluyoruz. Stratejinin geliştirilmesinde 1990 sonrasında değişik disiplinlerce yapılan yoksulluk çalışmalarının etkisinin görüldüğü söylenebilir. Aşağıda açıklandığı üzere bu stratejinin üç temel unsuru bulunmaktadır; yoksullara yönelik yeni fırsatlar yaratılması, yoksulların güçlendirilmesi ve risklere karşı güvenliğin artırılması (Şenses, 2003: 43; World Bank, 2000: 6).

Gelinen nokta itibari ile Dünya Bankası yoksulluğu çok yönlü bir kavram olarak ele almakta ve yoksulluğun teorik çerçevesine gelir ve tüketim yoksunluğuna dayalı geleneksel tanımının dışında 1990 raporunda yer verildiği

gibi eğitim ve sağlığa erişim, toplumsal ve politik hayata katılım gibi unsurları da dâhil etmektedir. Bu kapsamda 2000’li yıllardan bu yana Dünya Bankası yoksulluk kavramını daha genişleterek kırılabilirlik- savunmasızlık (vulnerability), riske açık olma (exposure to risk), söz hakkı olmama (voicelessness) ve güçsüzlüğü (powerlessness) de yoksulluk kapsamına almıştır (Coşkun, Tireli,2008). Öte yandan, bu kapsam ve tanımlama sadece teorik düzeyde kalmış ve ölçüm metodolojisinin içerisinde yoksulluk halen gelir yoksulluğu kapsamında değerlendirilmiştir. Gelir yoksulluğu haricinde eşitsizlik, erken ölüm vb. kriterler ise bağımsız olarak değerlendirilmiş olup, bir endeks olarak kapsanmamıştır.

Birleşmiş Milletler ise çok boyutlu bir yoksulluk kavramını savunmuş ve teorik çerçevesini gelir yoksulluğu kapsamının ötesinde çok boyutlu bir yoksulluk tanımı ile çizmiştir. Bu anlamda, Amartya Sen’in yoksulluk tanımı UNDP’nin İnsanî Gelişim Endeksleri’nin de ilham kaynağı olmuştur. Bunun yanı sıra, UNDP’nin Kemal Derviş nezdinde var olan küreselleşmeye yönelik eleştirileri ile bir yanıyla küreselleşme karşıtı bir tavrın temsilcisi gibi bir görev addedilmiştir. Öte yandan, Birleşmiş Milletlerin Küresel Anlaşma (Global Compact) ile piyasa aktörleri ve şirket vatandaşlığı kavramını yoksulluk çerçevesinin içine çekmesi ve akabinde 2000 yılında düzenlenen Milenyum Zirvesi’nde koyduğu “yoksulluğun 2015 yılına kadar yarıya indirilmesi” yönündeki hedefte “günde 1 doların altında gelir sahibi olmak” şeklindeki Dünya Bankası yaklaşımını içeren kriteri kullanması ve paradoksal bir biçimde bu kriterin yerine getirilip getirmediği konusundaki izlemenin UNDP tarafından yapılması bu iki kurumun birbirine yaklaştıklarının bir ifadesidir.

Bu yaklaşımın bir başka kriteri de Dünya Bankası’nın Birleşmiş Milletler kuruluşu sayılmamakla birlikte BM belgelerinde uzmanlaşmış aracı kurum olarak zikredilmiş olmasıdır.

Bu anlamda, Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası’nın tamamen ayrı bir küreselleşme-yoksulluk ilişkisi tahayyülü içerisinde oldukları iddiasını dile getirmek mümkün görünmemektedir.

SONUÇ

Bu tez boyunca, günümüzün en çok tartışılan olgularından biri olan küreselleşmenin yoksullukla ilişkisi konusunda literatürde hâkim olan olumlu ve olumsuz görüşler incelenmiş ve bu görüşler içerisinde ortaya koydukları yoksulluk göstergeleri ve küreselleşme-yoksulluk ilişkisini tanımlayışları ile kanaat oluşturan veya kanaat oluşumuna yardımcı olan iki kuruluş ve yaklaşımları irdelenmiştir: Birleşmiş Milletler (Özellikle UNDP) ve Dünya Bankası.

Küreselleşmenin yoksulluğu azalttığı yönündeki görüşler bu sürecin başlangıcı ile birlikte ülkelerin durumlarında (Yoksulluk oranları, Gayri Safi Milli Hâsıla vb.) bir iyileşme olduğunu ortaya koymakta ve UNDP'nin göstergelerinde GSMH deflâtörünün hatalı kullanıldığı ve eşitsizliğin hesaplanmasında farklı standartların kullanıldığını ortaya koyarak bu kuruluşu eleştirmekte ve ülkelerin tamamında iyileşme varken bir kısmının daha az iyileşmesinde sakınca olmadığı üzerinde toplanmaktadır.

Küreselleşmenin yoksulluğu arttırdığı yönündeki görüşler ise Dünya Bankası'nın gelir yoksulluğuna dayalı yönteminin gerçek yoksulluğu yansıtmaktan uzak olduğu, refah devletlerinin ve ulus devletinin geriye çekilmesine neden olarak şirket vatandaşlığı kavramını körüklediği bu nedenli yoksulluk ve özellikle eşitsizliği arttırdığını iddia etmektedir.

Birleşmiş Milletler, özellikle UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) örgütü ile yoksulluk kavramına çok boyutluluk getiren yoksulluk ve buna dayalı İnsani Gelişmişlik Kriterini ortaya koyarken; bir Bretton Woods kurumu olarak IMF ile ortak strateji izleyen Dünya Bankası ise mutlak yoksulluk üzerine vurgu yaparak yoksulluğu gelir düzeyine indirgeyen bir yaklaşım ortaya koymaktadır.

Bu anlamda, küreselleşmenin yoksulluk üzerine olumsuz etkileri olduğunu savunan grup, mutlak bir biçimde Dünya Bankası'nın yaklaşımını eleştirip;

çok boyutlu bir yoksulluk vurgusu yaptığı için UNDP verilerini kullanmayı tercih ederken; küreselleşmeyi olumlandıran bir başka grup ise Dünya Bankası'nın verilerini ve yaklaşımını kullanarak ve UNDP yaklaşımını (özellikle eşitlik konusundaki görüşleri ve pek çok ülke verisinin elinde bulunmamasını) eleştirerek argümanlarını temellendirmeyi tercih etmektedirler.

İlk bakışta, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler'in iki ayrı anlayışın temsilcileri olsa da bu durumun mutlak bir farklılaşmayı temsil etmediği bu tez sonucunda ortaya konulmuştur.

Dünya Bankası;

- 1) Bretton Woods kuruluşu olarak küreselleşmeyi özünde faydalı bir gelişme olarak değerlendirir ve küreselleşme sürecinde durumu iyileşemeyen ülkelerdeki sorunun kaynağı olarak küreselleşmenin tam olarak gerçekleşmemesini görür.
- 2) Yoksullukla ilgili olarak kullandığı ölçüm teknikleri gelir yoksulluğuna yönelik olup, günlük kalori ihtiyacını hesaba katmaktadır. Bu anlamda, insanın şerefli bir varlık olarak hayatını devam ettirmesi değil; hayatını devam ettirmesi esastır.

UNDP ise;

- 1) Küreselleşme denilen olgunun başarısız bir proje olduğunu savunmaktadır. Öte yandan küreselleşme yine de UNDP için bir veridir. Küreselleşmenin yoksul yanlısı ve ehil bir durum kazanabilmesi için ise insanî gelişim mantığının yoksullukla mücadele politikalarının merkezine oturması gerekmektedir.
- 2) UNDP, yoksulluğu çok boyutlu olarak algılayan insanî gelişim endeksleri uygulamakta ve bu endeksler, özellikle orta insanî gelişim düzeyinde yer alan ülkeler için dünya bankası yoksulluk tanımına göre çok daha yüksek bir yoksulluk (daha doğru bir tanımla yoksunluk) oranına ulaşmaktadır.

- 3) UNDP, küreselliğin eşitsizliği arttırıcı yönüne ve insanî yoksulluk kavramlarına çok daha önceden vurgu yapmıştır.

Öte yandan;

- 1) Dünya Bankası'nın UNDP'nin insanî gelişim kavramını takip ettiği ve yoksulluk için çok boyutlu bir endekslemeye gitmese dahi yoksulluğun doğumdan sonra erken ölüm gibi boyutlarına politika dokümanları ve raporlarında yer verdiği görülmektedir.
- 2) Birleşmiş Milletler ise yoksullukla mücadelenin bir insan hakları sorunu olduğunu ortaya koysa da bu konuda bağlayıcı bir uluslar arası politika metni olarak yayınlanan Milenyum Gelişme Amaçları'nda 2015'e kadar tüm dünyada yarıya indirilmesi öngörülen yoksulluğu tanımlarken Dünya Bankasının gelir yoksulluğu formülünü (günlük 1 dolar altında gelire sahip olmak) kullanmaktadır.
- 3) Her ne kadar UNDP göstergeleri yoksulluk durumunu Dünya Bankası'na göre daha yüksek bir biçimde gösterse de Yasemin Özdek'in de belirttiği gibi yoksulluğu Sahra Altı Ülkelerine mahsus kılan, yani yoksulluğu marjinal bir olgu olarak gören bakış açısından kurtulamamıştır.
- 4) Birleşmiş Milletler, yoksullukla mücadele konusunda yine piyasaya dönük mekanizmalar kullanmaktan geri durmamakta bu anlamda küresel çaptaki şirketlerle "Global Compact" metnini imzalamaktadır.
- 5) Dünya Bankası, her ne kadar Birleşmiş Milletler hiyerarşisi içerisinde yer almayıp bir Bretton Woods kuruluşu olarak kurulmuş olsa da kuruluşundan kısa bir süre sonra Birleşmiş Milletler sistemi şeklinde adlandırılan ve arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmayan kurumlardan oluşan yapıya özerk statüde uzmanlaşmış aracı kurum (specialized agency) olarak dâhil olmuştur.

Küreselleşmenin mahiyeti ve fayda-maliyet analizi ile küreselleşmenin yoksulluğu olumlu veya olumsuz yönde etkilemesi hususunda farklılaşan iki ayrı kamuoyunun fenomeni konumlandıkları yere göre Dünya Bankası veya Birleşmiş Milletler verilerini tercih ettikleri bir gerçektir.

Öte yandan bu farklı yönlendirme işlevinin gerçek anlamda bir kutup teşkil etmediği; tam tersine birbirini tamamlayıcı bir işlev üstlendiğini söylemek mümkündür. Küreselleşmenin özünde iyi veya kötü-başarılı veya başarısız olduğunu iddia etmek küreselleşme ile birlikte yoksulluk konusunda geliştirilen stratejilerin piyasa yönlü olması durumunda doğaldır ki özünde sadece teorik kapsamda bir karşıtlık ifade edecektir. Bu nedenle de temelde aynı stratejileri öneren ve hatta arada hiyerarşik olmasa da sistematik bir ağ oluşturan bu iki kurumun ortak payda oluşturmada birbirini mutlak bir biçimde geçersiz kılan bir mantığa mı sahip olduğu da tartışılması gereken bir konudur.

Nitekim bu iki örgütün organizasyonel yapısı ve karar alma mekanizmalarında gözlemlenen benzerliklerin yanı sıra ülkeler için bağlayıcı nitelikteki bir politika metninde ortaya konulan gösterge kesişmesi söz konusu iki uluslararası kurumun küreselleşmenin yoksulluk üzerindeki etkileri konusunda temelde farklı bir anlayış sergilemediklerini göstermektedir. Bu anlamda, alışlagelen “Küreselleşme karşıtlarının gösterge referansı Birleşmiş Milletler iken, diğer tarafın Dünya Bankasıdır.” yönündeki bir genellemenin de mutlak bir geçerliliğe sahip olmadığı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, A. Argun (2002), Toplumsal Sermaye: Yeni Sağın Küresel Yüzü, Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları (Editör: Yasemin ÖZDEK), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, Birinci baskı, Ankara, Mayıs Sayfa 71-85

Ake E. Andersson (1997), Björn Harsman, "Notes on the Historical Background of European Government", Government for the Future, (Eds.: Ake E. Endersson, Björn Harsman, John M. Quigley), Amsterdam: Elsevier Publ., 1997, p. 31.

Akkaya, Yüksel (2003); "Küreselleşme, Sendikasızlaşma ve Yoksullaştırma" Gazi Üniversitesi Ekonomik Yaklaşım Dergisi 14.Cilt 49.Sayı, Ankara

Aktan, Coşkun Can (1999), Gerçek Liberalizm Nedir?, T-Yayımları, İzmir, 1999, s.24

Aktaş (Kaya), Gülhan (2007), Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Gelir Dağılımı, Yoksulluk Ve Sosyal Politikaların Evrimi, T.C.Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Ankara, 2007

Aktel, Mehmet, Kerman, Uysal ve Altan, Yakup (2007), Küreselleşme Sürecinde Yoksulluğun Değişen Yüzü, IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Küresel Yoksulluk Bildiriler Kitabı, T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, 19-21 Ekim 2007 Çanakkale, Sayfa 11-20

Alada, Adalet B., Sayita, Sevgi Usta ve Temelli, Sezai (2002), Küreselleşme, Yoksulluk ve Şiddet Bağlamında Sokak Çocukları, Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları (Editör: Yasemin ÖZDEK), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, Birinci baskı, Ankara, Mayıs 2002 Sayfa 235-269

Anderson, Sarah and Cavanagh, John, Top 200: The Rise of Corporate Global Power(2000), December 4th, 2000 (www.corpwatch.org/article.php?id=377) (11.11.2008)

Aydın, M. Kemal (2000), Neoliberal Dalga ya da Küreselleşme, Bilgi, Sayı:2

Barber, William J. (1999), İktisadi Düşünce Tarihi, Şule Yayınları, İstanbul, 1999, s. 63-64

Batmaz, Nihat ve Özcan, Abdülvahap, Küreselleşmenin Ekonomik Büyüme ve Yoksulluk Üzerindeki Etkileri: Finansal Krizler, IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Küresel Yoksulluk Bildiriler Kitabı, T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, 19-21 Ekim 2007 Çanakkale, Sayfa 37-51

Bessis, Sophie (2001), "Yoksullar ve Zenginler Arasında Giderek Büyüyen Uçurum", <http://www.ideapolitika.com/arsiv/9/sophie.htm> , 02.04.2001
Bilgin, V. (2003), "Küreselleşme Sürecinde Kültür ve Milliyetçilik", Türkiye ve Siyaset, Üç Aylık Yorum ve İnceleme Dergisi, S.13, Ankara, 2003

"Birleşmiş Milletler", http://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fmi%C5%9F_Milletler (07.11.2008)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, http://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fmi%C5%9F_Milletler_Kalk%C4%B1nma_Program%C4%B1, (07.11.2008)

Boltho, Andrea ve Toniolo, Gianni (1999), "The Assesment: The Twentieth Century Achievements, Failures, Lessons", Oxford Review of Economic Policy, No:15 (4)

Bozkurt, Veysel, Küreselleşme, Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar. Küreselleşmenin İnsanî Yüzü., Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2000

Bureau of Labor Statistics, Consumer Price Indexes (CPI), www.bls.gov/cpi/home.htm, (05.11.2008) **3.Bölüm**

Chambers, R. (1989), "Vulnerability: How The Poor Cope", IDS Bulletin, April.

Chossudovsky, M. (1991), "Global Poverty and New World Economic Order", Economic and Political Weekly, 26 (44), 2527-2535

Cohen, D. (2000), "Dünyanın Zenginliği, Ulusların Fakirliği", (Çev. Dilek Hat-tatoğlu), İletişim Yayınları, Ankara

Çelik, Aziz(2004), "AB Ülkeleri ve Türkiye'de Gelir Eşitsizliği: Piyasa Dağılı-mı-Yeniden Dağılım", Çalışma ve Toplum, 2004/3

Çelikel Danışoğlu, A. (2004), "Küreselleşmenin Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Üzerinde Etkileri", İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, S. 5, Nisan, <http://www.iticu.edu.tr/kutuphane/dergi/d5/M00072.pdf> (11.11.2008)

Coşkun, Selim ve Tireli, Münir (2008), Avrupa Birliğinde Yoksullukla Müca-dele Stratejileri ve Türkiye, Nobel, Ankara, Mayıs

Deacon, Bob, Hulse, Michelle ve Stubs, Paul (1997), Global Social Policy, In-ternational Organizations and The Future Welfare, Sage Publications, London

Demiral, Nalan, Evin, Hakan ve Demiral, Berkan, Yoksulluğun Küreselleş-mesi ve Küresel Yoksulluk (2007), IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Küresel Yoksulluk Bildiriler Kitabı, T.C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, 19-21 Ekim, Çanakkale, Sayfa1-10

Devos, K ve Garner T.I.(1991), "An Evaluation of Subjective Poverty Defini-tions-Comparing Results from the United States and the Netherlands", Revi-ew of Income and Wealth, (3), 267-285

Dominelli, L. (1999) "Neo-liberalism, Social Exclusion and Welfare Clients in a Global Economy", *International Journal of Social Welfare*, Vol:8

DPT (2001a), *Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ev Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyon Raporu, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı*, DPT Yayınları, Yayın No: DPT: 2599-ÖİK:610, Ankara

DPT(2001b), *Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Ankara: DPT Yay., , s. 12, 50

Erbay, Yusuf (1996), "Küresel İşletmelerin Yönetimi ve Türk İşletmelerin Yeni Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Faaliyetleri", *Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No:11 Ankara, 1996*

Ercan, Fuat (1998), *Toplumlar ve Ekonomiler*, Sarmal Yayınevi, İstanbul, s.61

Erdoğan, G. (2002), "Türkiye’de ve Dünyada Yoksulluk Ölçümleri Üzerine Değerlendirmeler", Aktan C.C. (Ed.), *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Hak-İş Konfederasyonu Yayını, Ankara.

ERDOĞAN, Emre (2003) "Küreselleşen Dünyada Türkiye’nin Rolü: Kırılgan Demokrasiyi Korumak", Ocak

Erdut, Zeki(2002); *Uluslar arası Sosyal Politika ve Türkiye/Küreselleşme Bağlamında*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir

Erken, Erkan (2003), *Dünya Sistemi ve Yoksulluk İlişkisi*, Yoksulluk I. Cilt, Deniz Feneri Yayınları, İstanbul, s. 308-321

Esping-Andersen, Gosta (2006), *Toplumsal Riskler ve Refah Devletleri*, Sosyal Politika Yazıları (Der.Ayşe Buğra-Çağlar Keyder), Sayfa 33-54, İletişim, İstanbul

Evans, P.(1996), "Government Action, Social Capital and Development: Reviewing The Evidence On Synergy", *World Development*, Vol.24, No.6, 1996, s.1119-1132

Ferkiss, V. (2000), "Globalization: Myth, Reality, Problems", *America*, Vol.182 (5), 19, New York

Gençlik Postası, İnsanî Gelişme Raporu Nedir?, <http://www.genclikpostasi.org/v1.5/condocs//İnsanî%20Gelisme%20Raporu/insanigelismeraporunedir.pdf> (Son Erişim Tarihi: 07.11.2008)

Ghai, Draham (1995) Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme, Sosyal Demokrasi (Çev. İdil Eser), YKY, İstanbul

Giddens, Anthony (1999), Küreselleşmenin İklimleri, Sosyal Demokrat Değişim Dergisi Sayı:12, İstanbul, , s. 56

Giddens, Anthony(2000), Üçüncü Yol ,Birey Yayıncılık, İstanbul,s.24-25

Giddens, Anthony (2002), Sosyoloji, (Yayına Haz: H. Özel, C. Güzel), Ayraç Yayınevi, Ankara

Haan, A. D. (2000), "Social Exclusion-Enriching the Understanding of Deprivation", *Studies in Social and Political Thought*, Issue 2 (March). <http://www.sussex.ac.uk/Units/SPT/journal/archive/pdf/issue2-2.pdf> (11.11.2008)

Harrison, A.(2006), "Globalization and Poverty", <http://www.nber.org/papers/w12347.pdf> (11.11.2008)

Hocaoğlu, Durmuş (2003), Küreselleşme, Küresel Köy, Küresel Yağma ve Küresel Yoksulluk, Yoksulluk I. Cilt, Deniz Feneri Yayınları, İstanbul S. 268-295

ILO (2000), "Dünyada Sosyal Güvenlik Harcamaları ve Ekonomi", (Dünya Çalışma Raporu-2000'den Çev.: Alev Özkazanç), Sendikal Notlar, Sayı: 6, s. 110-132, s. 123.

IMF, (1997), World Economic Outlook: Globalization Opportunities and Challenges, An International Monetary Fund Publication, May-1997, Washington, D.C.

IMF (2005), "World Economic Outlook", Eylül, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2005/02/index.htm> (11.11.2008)

Kazgan, Gülten (2005) Küreselleşme ve Ulus-Devlet (Yeni Ekonomik Düzen Ne Getiriyor? Ne Götürüyor? Nereye Gidiyor?), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 4. baskı, İstanbul, Haziran 2005

Koçdemir, Kadir (1998), Küreselleşme ve Türkiye, Türkiye İdare Dergisi, Sayı:418

Koçdemir, Kadir (2000), "Atatürk Dönemi Kültür Politikası ve Küreselleşme", Türk İdare Dergisi, Aralık, Yıl 72, 2000, S. 429: 147-169

Krugman, P. ve Venables, A.(1995), "Globalization and the Inequality of Nations", The Quarterly Journal of Economics, 1995, 110 (4)

Krugman, P.R. (1996), Development, Geography and Economic Theory, The MIT Press,, , s.1-29

Lee, N. , Gilman, J. ve Singh,N. , "Investing for Sustainable Livelihoods", Sustainable Livelihoods Documents, UNDP, NY, 1998 http://www.undp.org/sl/Documents/Strategy_papers/Investing_for_SL_NL.htm/inv.doc (11.11.2008)

Levinsohn, James, Globalization and Poverty, Ford School of Public Policy,

University of Michigan, National Bureau of Economic Research, August 14, 2000 (sayfa:3-4)

Little, Adrian (2003), *Communitarianism and the Future of Social Policy*, Nene Collage of High Education, Northhampton, "Welfare and Community in Post-Industrial Socialist Theory: Beyond Employment?" <http://www.psa.ac.uk/cps/1997/litt.pdf>, (11.11.2008)

Marangoz, Şermin(2001), "Refah Devleti: Gelişimi, Oluşumu, Modelleri ve Güncel Değişimler", (Yayınlanmamış Yük. Lis. Tezi), İstanbul: İÜ SBE, s. 99.

Milliyet Gazetesi (2004), "Türkiye Avrupa'nın En Yoksulu", 31 Temmuz, İstanbul, <http://www.milliyet.com/2004/07/31/ekonomi/eko01.html> (11.11.2008)

Milonoviç, B. (2002), "True World Income Distribution 1988 and 1993: First Calculations Based on Household Surveys Alone", *Economic Journal*, Vol.112 (476), 51-92., <http://www.blackwell-synergy.com/doi/pdf/10.1111/1468-0297.0j673> (11.11.2008)

Moon, B.E.(1996), "Poverty and Distribution of Inequality in Latin America-The Impact of Adjustment and Recovery in the 1980s", by S.A. Morley", *International Studies Quarterly*, 40 (S2),272-78 (KE)

Morisima, M. (1982) *Why has Japan Succeeded? Western Technology and Japanese Ethos*, Cambridge University Pres

Mutioğlu, Halil (2003), *Sefaletin Küreselleşmesi, Yoksulluk I. Cilt*, Deniz Feneri Yayınları, İstanbul, S. 296-307

Newman, C. (2001), "Realizm: Küreselleşme ve Bağımsız Devlet", (Çev. Muhammer Türker), *Türkiye Günlüğü*, S. 64: 79-87

O'hare, W.P. (1996), "A New Look at Poverty in America", Population Bulletin,51, (2),2-46

Ohmae, K.(1996), Ulus-Devletin Sonu; Bölgesel Ekonomilerin Yükselişi (Çev. Z. Dicleli), Türk-Henkel Dergisi Yayınları, No.6, İstanbul

Oran, Baskın (2001), Uluslar arası Kaos mu? Türkiye'de kriz mi, Dünya Yayınları Ekonomi Dizisi: 8, İstanbul

Oruç, M. Y. (2001), "Küresel Yoksulluk ve Birleşmiş Milletler", *Toplum ve Bilim*, Yaz 89, s.73-87.

Özdek, Yasemin (2002), Küresel Yoksulluk ve Küresel Şiddet Kısacasında İnsan Hakları, Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları (Editör: Yasemin ÖZDEK), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, Birinci baskı, Ankara, Mayıs 2002 Sayfa 1-44

Özdemir, Sadi (1998), Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme, Timaş Yayınları, İstanbul

Özdemir, Süleyman (2004), Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti, İTO Yayınları, Yayın No:2004-69, İstanbul

Özdemir, Süleyman (2006), "Başlangıcından Günümüze Refah Devletlerinde Sosyal Harcamaların Seyri Üzerine Bir Analiz", *Sosyal Siyaset Konferansları*, (Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'a Armağan Özel Sayısı), Sayı: 50, İstanbul, İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını, s. 153-204.

Özerkmen, N. (2004). "Küreselleşen Dünya'da ve Türkiye'de Eşitsizlikler", IV Ulusal Sosyoloji Kongresi: *Değişen Dünya ve Türkiye'de Eşitsizlikler*, Sosyoloji Derneği Yayını No: 13, Sivas

Papadopoulos, F. and Tsakloglou P. (2005), Social Exclusion in the EU; A

Capability-Based Approach, The London School of Economics and Political Science, European Institute Working Paper, June 2005

Pierson, Christopher (2001), Modern Devlet, (Çev.: Dilek Hattatoğlu), İstanbul: Çiviyazıları. s. 193-194.

Pogge, Thomas W. (2006), Küresel Yoksulluk ve İnsan Hakları, Kozmopolit Sorumluluklar ve Reformlar, Çeviren: Güneş Kömürçüler, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Ravallion, M. ve Datt, G. (1996) "India's Checkered History in Fight Against Poverty-Are there Lessons for The Future", Economic and Political Weekly, 31 (35-37), 2479

Rodrik, D., (1998), "Symposium on Globalization in Perspective: An Introduction", Journal of Economic Perspective, Fall, Vol: 12, Is: 4, pp: 3-9.

Room, G. (1995) "Poverty in Europe-Competing Paradigms of Analysis", Policy and Politics, 23 (2), 103-113.

Rose, N.(1992), "Governing the Enterprising Self", "The Values of Enterprise Culture, The Moral Debate (Eds. P. Heelas ve P. Morris), Routledge, London, 1992, s.72-90)

Sabah Gazetesi (2006), "Derviş küreselleşmeyi eleştirdi", <http://arsiv.sabah.com.tr/2006/11/24/eko100.html>, (24-11-2006) (11.11.2008)

Sapançalı, Faruk(2005), Sosyal Dışlama, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir

Sawyer, M. (1998), "The Kaleckian Analysis and the New Millenium", Working Paper, No:223, The University of Leeds and the Jerome Levy Economics Institute, January

Schultz Paul T.(1998), "Inequality in the Distribution of Personal Income in the World: How it is changing and Why", Journal of Population Economics

Schwab, K. (1996), "Start Taking The Blackstone Against Globalization Seriously", International Herald Tribune, 01.02.1996

Sertlek, T. (2002), "Küreselleşmenin Emekçiler Üzerine Etkileri", **Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları (Ed: Y. Özdek), TODAİE Yayın No: 311, Mayıs, Ankara**

Sönmez, Sinan (2005), Dünya Ekonomisinde Dönüşüm İmge Kitapevi, Ankara

Strange, Susan (1997); The Erosion of the State, Current History, Vol:613

Stryker, R.(1998), Globalization and The Welfare State, International Journal of Sociology and Social Policy, 18/2/3/4

Şenkal, Abdülkadir (2005), Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika, Alfa yayınları, 1.Baskı, İstanbul, Ağustos

Şenses, Fikret (2004), "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma için Bir Fırsat mı, Engel mi?", erc Working Paper in Economic 04/09

Şenses, Fikret (2006), Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk -Kavramlar, Nedenler, Politikalar ve Temel Eğilimler, İletişim Yayınları, 4. Baskı, İstanbul

TABB, William K., (2002), Ahlaksız Fil, 21.Yüzyılda Küreselleşme ve Sosyal Adalet Mücadelesi, (Çev. Ercüment Özkaya), Epos, Ankara.

Taylor, L. (1997), "Editorial: The Revival of the Liberal Creed-The IMF and the World Bank in a Globalized Economy", World Development, Vol:25, No.2, 1997, 145-152

TEMİZ, Hasan Ejder (2004); “Küreselleşmenin Sosyal Boyutları ve Türkiye Açısından Etkileri”, DİSK Birleşik Metal İşçileri Sendikası, Ankara

The Reports - Human Development Reports (UNDP), <http://hdr.undp.org/en/humandev/reports/> (07.11.2008)

Townsend, P.: Introduction, Compendium of best practices in poverty measurement; Expert Group on Poverty Statistics (Rio Group), Rio de Janeiro, September 2006.

TÜİK (2004), “2002 Yoksulluk Çalışması Sonuçları”, Haber Bülteni, Tarih: 13.04.2004 Sayı: B.02.1.DİE.0.11.00.03/906-62.

TÜİK (2006), “2005 Gelir Dağılımı Sonuçları”, Haber Bülteni, S.207, Aralık, Ankara, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=408> (11.11.2008)

TÜSİAD (2000), **Türkiye’de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk-Avrupa Birliği ile Karşılaştırma**, Yayın No: TÜSİAD-T/2000-12/295, İstanbul

ULAGAY, Osman, (2000), Qua Vadis? Küreselleşmenin İki Yüzü, 2.Baskı, Doğan Kitapçılık, İstanbul

UNDP (1990), Human Development Report 1990, New York

UNDP (2001), Human Development Report 2001: Making New Technologies Work for Human Development, New York: Oxford University Pres, 2001, www.undp.org/hdr2001

UNDP, Poverty Reduction- Strategies and Policies for Poverty Reduction (www.undp.org/poverty/propoor.htm, (Son Erişim Tarihi: 03.07.2007)

UNDP (2006a), Milenyum Gelişme Amaçları. <http://www.undp.org/mdg/> (Son Erişim Tarihi: 15.07.2008).

UNDP (2006b), Human Development Report, 2006

UNDP, Inclusive Globalization, <http://www.undp.org/poverty/inclglob.htm> (07.11.2008)

UNDP, Strategies and Policies for Poverty Reduction, <http://www.undp.org/poverty/propoor.htm>, (07.11.2008)

United Nations-“UN in Brief-Not so well known .”, <http://www.un.org/Overview/uninbrief/> (07.11.2008)

United Nations Millennium Development Goals, <http://www.un.org/millenniumgoals/#> (07.11.2008)

United Nations, The United Nations System, http://www.un.org/aboutun/chart_en.pdf, (07.11.2008)

U.S. Census Bureau- International Data Base (IDB) (<http://www.census.gov/ipc/www/idb>) (06.11.2008)

U.S. Department of Labor - Bureau of Labor Statistics, Consumer Price Index (www.bls.gov/cpi/home.htm)

ÜLSEVER, C. (1999), “Seattle-Ankara Arası Köprü Kurulsa”, *Hürriyet Gazetesi*, 4 Aralık, İstanbul

Ülsever, Cüneyt, “Rakamlarla Küreselleşme ve Türkiye”, *Hürriyet*, 03.07.2007

Üşür, İşaya, Küreselleşme ve Yoksulluk, Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları (Editör: Yasemin ÖZDEK), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, Birinci baskı, Ankara, Mayıs 2002 S.45-52

Wade, R.H., “Sermaye Akışları Kavgasının Eşiğinde”, Foreign Policy (Türkçe baskısı), Kış, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 1998-99

Wade, R. H., (2001), *“Globalization, Poverty, Income Distribution: Does the Liberal Argument Hold?”*, London School of Economics, Development Studies Institute Working Paper No.33

Wilensky, H. (1975) *The Welfare State and Equality*, Berkeley:University of California Pres

Wolf, Holger *“Globalization and the Convergence of Social Expenditure in the European Union”*, Occasional Paper Series, The George Washington Center for the Study of Globalization (GWCSG), October 2002, p. 8.

World Bank(1978), *World Development Report, 1978*,

http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000178830_98101903334595, (07.11.2008)

World Bank(1980), *World Development Report, 1980*

http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000178830_98101911111283). (07.11.2008)

World Bank(1990), *World Development Report, 1990*

http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000178830_981019033345649, (07.11.2008)

World Bank(2001), *World Development Report, 2000/2001: Attacking Poverty*

World Bank (2002), Globalization, Growth, and Poverty-A World Bank Policy Research Report, 2002

World Bank (2003): Global Economic Prospects, 2003, s.29-30

World Bank (2006a): Global Economic Prospects 2006 - Economic Implications of Remittances and Migration

World Bank (2006b), World Development Report, Equity and Development, 2006

www.worldbank.org , 03.07.2007

World Bank, World Development Reports, <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTRESEARCH/EXTWDRS/0,,contentMDK:20227703~pagePK:478093~piPK:477627~theSitePK:477624,00.html> (07.11.2008)

World Bank, <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTRESEARCH/EXTWDRS/0,,contentMDK:20308790~menuPK:604545~pagePK:478093~piPK:477627~theSitePK:477624,00.html> (18.04.2008)

World Trade Organization (2006), World Trade Report-2006

YASED (2007), "*Dünya Yatırım Raporu*", <http://www.yased.org.tr/page.asp?PageID=1202>

Yıldızoğlu, Ergin(1999), Cumhuriyet, 21.01.1999

Yılmaz, Gülay Akgül (2006), OECD Ülkeleri ve Türkiye’de Sosyal Devlet ve Sosyal Harcamalar, Arıkan Yayıncılık, 2006

Zengingönül, Oğul (2004), Yoksulluk, Gelişmişlik ve İşgücü Piyasaları Ekseninde Küreselleşme, Adres Yayınları, Ankara

**EK:1 Bölgeler Arası Artan Gelir Eşitsizliği (Kişi Başına
Düşen Ortalama Gelir)(ABD Doları *)**

	1973	1990	1998	2001
Batı Avrupa	11.534	15.988	17.921	24.281
ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda	16.172	22.356	26.146	27.126
Japonya	11.439	18.789	20.413	27.430
Asya	1.231	2.117	2.936	4.040
Latin Amerika, Karayipler	4.531	5.055	5.795	7.070
Doğu Avrupa, Rusya Federasyonu	5.729	6.445	4.354	6.990
Afrika	1.365	1.385	1.368	1.620
Dünya	4.104	5.154	5.709	7.570

Kaynak: Hasan Ejder TEMİZ, Küreselleşmenin Sosyal Boyutlar ve Türkiye Açısından Etkileri (2004) Satın Alma Gücü Paritesine Göre; "World Development Report 2003 yılı verileridir.

EK:2 Küresel Gelir Eşitsizliğinde Değişim (Zengin-Yoksul Farkı)

	Araştırma Yılı	En Yoksul %20'nin Payı (%)	En Zengin %20'nin Payı (%)	Zengin %20'nin Yoksul %20'ye Oranı
Macaristan	1999	7,7	37,5	4,9
	1982	6,9	35,8	5,2
Danimarka	1997	8,3	35,8	4,3
	1981	5,4	38,6	7,1
Japonya	1993	10,6	35,7	3,4
	1979	8,7	37,5	4,3
İsveç	2000	9,1	36,6	4
Norveç	2000	9,6	37,2	3,9
	1982	6,3	8,2	6,4
Finlandiya	2000	9,6	36,7	3,8
	1981	6,3	37,6	6
Güney Kore	1998	7,9	37,5	4,7
	1976	5,7	45,3	7,9
İspanya	1990	7,5	40,3	5,4
	1980-1981	6,9	40	5,8
İsviçre	1992	6,9	40,3	5,8
	1978	6,6	38	5,8
Kanada	1998	7	40,4	5,8
	1981	5,3	40	7,5
Avustralya	1994	5,9	41,3	7
	1975-1976	5,4	47,1	8,7
İngiltere	1999	6,1	44	7,2
	1979	7	39,7	5,7
Yeni Zelanda	1997	6,4	43,8	6,8
	1981-1982	5,1	44,7	8,8
Türkiye	2000	6,1	46,7	7,7
	1973	3,5	56,5	16,1
ABD	2000	5,4	45,8	8,5
	1979	5,3	39,9	7,5
Arjantin	2001	3,1	56,4	18,2
	1970	4,4	50,3	11,4
Meksika	2000	3,1	59,1	19,1
	1977	2,9	57,7	19,9
Brezilya	1998	2	64,4	32,2
	1972	2	66,6	33,3

Kaynak: Çelik, Aziz, Çalışma ve Toplum, 2004/3, s.62

**EK:3 OECD Ülkelerinde Kamu Harcamalarının GSYİH
İçerisindeki Payı % (1960-1980)**

Ülkeler	1960	1970	1980
ABD	27,8	31,6	31,8
Almanya	32,0	38,6	47,9
Danimarka	24,8	40,2	56,2
Fransa	34,6	38,5	46,1
Hollanda	33,7	45,5	54,9
İngiltere	32,6	38,8	43,0
İspanya	13,7	22,2	32,2
İsveç	31,1	43,3	60,1
İtalya	30,1	34,2	41,9
Yunanistan	17,4	22,4	33,1
Toplam OECD	28,8	32,3	37,1

*Kaynak: Dr. Süleyman Özdemir, "Küreselleşme Sürecinde Refah devleti": İstanbul Ticaret Yayın
No: 2004-69 s. 161*

EK:4 Bazı Ülkelerde GSMH'ye Oranla Vergi Yüğü, 1960-1985

	1960	1970	1978	1985
ABD	26,6	29,2	29,0	29,2
Almanya	31,3	32,9	37,9	37,8
Avustralya	23,5	24,5	27,3	30,3
Avusturya	30,5	35,7	41,4	42,5
Belçika	26,5	35,2	44,0	46,9
Danimarka	25,4	40,4	43,4	49,2
Finlandiya	27,7	31,6	35,3	37,3
Fransa	-	35,6	39,5	45,6
Hollanda	30,1	37,6	44,6	45,0
İngiltere	28,5	37,1	33,1	38,1
İrlanda	22,0	31,2	31,5	39,1
İspanya	-	17,2	22,9	28,8
İsveç	27,2	40,2	50,9	50,5
İsviçre	21,3	23,8	31,6	32,1
İtalya	34,0	24,2	27,1	34,7
Japonya	18,2	19,7	24,0	28,0
Kanada	24,2	31,3	30,8	33,1
Lüksemburg	-	30,2	43,7	42,8
Norveç	31,2	39,2	46,5	47,8
Portekiz	16,3	23,1	26,4	31,1
Yeni Zelanda	27,3	27,4	32,0	34,3
Yunanistan	-	24,3	27,9	35,1
TÜRKİYE	11,1	17,7	21,3	16,1
Ortalama	25,4	30,0	34,4	37,2

Kaynak: Coşkun Can Aktan, *Çağdaş Liberal Düşüncede Politik İktisat*, İzmir: Takav Matbaası, 1994, s. 77.

**EK:5 OECD Ülkelerinde Kamu Harcamalarının
GSYİH İçerisindeki Payı, (%)**

Ülkeler	1985-90	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ABD	33,5	34,2	34,8	34,1	33,1	32,9	32,4	31,4	30,5	30,2	29,9
Almanya	44,7	44,2	45,0	46,2	45,9	46,3	47,3	46,5	46,0	46,2	43,3
Avustralya	35,2	34,7	36,4	36,5	35,6	35,7	34,9	33,7	33,3	32,9	32,6
Danimarka	54,0	54,5	55,5	58,1	58,0	56,6	56,3	54,4	53,4	51,8	49,9
Finlandiya	42,9	52,7	57,7	59,1	57,5	54,3	54,0	51,3	48,1	47,1	43,9
Fransa	50,3	50,2	51,7	53,9	53,8	53,5	53,8	52,8	52,1	51,8	51,0
Hollanda	51,1	49,5	50,0	49,9	47,6	47,7	45,6	44,4	43,4	43,3	41,6
İngiltere	38,8	41,1	43,0	43,2	42,6	42,2	40,7	38,9	37,7	37,1	37,0
İrlanda	45,7	41,3	41,7	41,3	41,1	38,0	36,4	34,2	32,2	31,9	29,3
İspanya	40,2	42,7	43,9	47,2	45,1	44,0	42,8	41,2	40,6	39,6	38,8
İsveç	56,7	58,9	64,3	67,5	64,8	61,9	59,9	58,0	55,5	55,1	52,7
İtalya	50,2	54,0	53,2	55,4	52,7	51,1	51,3	48,5	47,3	46,7	44,4
Kanada	44,0	48,9	49,9	48,7	46,3	45,0	43,1	40,5	40,2	38,7	37,7
Norveç	47,2	50,6	52,0	51,0	49,9	47,6	45,4	43,8	46,3	45,8	40,8
Yeni Zelanda	48,9	45,3	44,8	41,4	39,3	38,6	37,6	38,4	39,5	39,0	38,6
Yunanistan	43,6	43,8	45,9	48,1	46,0	54,6	52,4	50,8	50,7	52,1	52,3
Avrupa Alanı	47,1	47,8	48,5	50,4	49,3	49,0	49,2	47,8	47,0	46,7	44,8
OECD	37,5	38,7	39,5	40,4	39,5	39,3	39,0	37,8	37,4	37,2	36,6

Kaynak: OECD, "Public Management Service", (Çevrimiçi) <http://www.sourceoecd.com>, Eylül 2003.

**EK:6 OECD Ülkelerinde Kamu Kesimi Vergi ve Vergi Dışı Gelirlerinin
GSYİH'ye Oranı, (%)**

	1985-90	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ABD	29,2	29,2	28,9	29,2	29,4	29,8	30,2	30,5	30,8	31,1	31,6
Almanya	43,3	41,2	42,5	43,0	43,5	43,0	43,9	43,7	43,8	44,6	44,4
Avustralya	33,0	31,0	30,5	31,0	31,0	32,0	32,8	33,2	33,9	34,0	33,0
Danimarka	54,3	52,1	53,3	55,2	55,6	54,3	55,3	54,8	54,5	54,9	52,7
Finlandiya	47,7	51,6	52,0	51,8	51,8	50,6	59,0	49,8	49,4	49,0	50,8
Fransa	47,9	47,6	47,5	48,0	48,2	48,0	49,7	49,7	49,5	50,2	49,6
Hollanda	45,7	46,3	45,6	46,3	43,4	43,6	43,8	43,3	42,6	43,7	43,8
İngiltere	38,2	38,0	36,6	35,3	35,9	36,5	36,3	36,7	38,1	38,2	39,0
İrlanda	39,4	38,5	38,8	38,6	39,1	35,9	36,2	35,4	34,5	34,2	33,9
İspanya	35,8	38,3	39,9	40,5	39,0	37,4	37,8	38,0	38,0	38,5	38,5
İsveç	58,4	57,0	56,5	55,6	54,0	54,2	56,8	56,4	57,6	56,8	56,7
İtalya	39,1	42,3	42,6	45,2	43,4	43,5	44,2	45,8	44,5	44,9	44,1
Kanada	38,1	40,6	40,8	40,0	39,7	39,7	40,3	40,7	40,7	40,4	40,9
Norveç	51,7	50,7	50,2	49,6	50,3	51,1	52,0	51,7	49,8	51,6	55,5
Portekiz	33,9	36,2	39,7	38,2	36,9	36,7	37,6	37,3	37,9	38,5	39,2
Yeni Zelanda	44,7	41,7	41,7	41,0	42,4	41,5	40,5	40,1	39,3	39,9	40,6
Yunanistan	31,6	32,5	33,3	34,5	36,1	44,5	44,9	46,8	48,2	50,2	51,2
AVRUPA	42,6	42,8	43,4	44,6	44,2	44,0	44,9	45,1	44,8	45,4	45,0
AB ORT.	42,6	42,6	42,9	43,5	43,2	43,1	43,8	44,1	44,1	44,6	44,5
OECD ORT.	34,3	35,0	35,0	35,4	35,3	35,4	35,8	36,1	36,1	36,3	36,8

Kaynak: OECD, "Public Management Service", (Çevrimiçi) <http://www.sourceoecd.com>, Eylül 2003.

EK:7 Bölgesel Bazda Gelir Yoksulluğu

Bölge	Günlük 1 Doların Altında Gelir ile Yaşayan İnsan Sayısı(Oran%)				
	1987	1990	1993	1996	1998
Doğu Asya ve Pasifik	26,6	27,6	25,2	14,9	15,3
Doğu Asya ve Pasifik (Çin Hariç)	23,9	18,5	15,9	10,0	11,3
Avrupa ve Orta Asya	0,2	1,6	4,0	5,1	5,1
Latin Amerika ve Karayipler	15,3	16,8	15,3	15,6	15,6
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	4,3	2,4	1,9	1,8	1,9
Güney Asya	44,9	44,0	42,4	42,3	40,0
Sahra Altı Afrikası	46,6	47,7	49,7	48,5	46,3
Toplam	28,3	29,0	28,1	24,5	24,0
Çin harici Toplam	28,5	28,1	27,7	27,0	26,2

Kaynak: World Bank, *Attacking Poverty*, 2000, S. 23

EK:8 Kişi Başına Düşen GSYİH Artış Beklentileri
(2003 Yılında Oluşturulan Tablo)

	1980'ler	1990'lar	Orta Dönemli 2001-2005	Uzun Dönemli 2006-2015
Dünya Toplamı	1,3	1,2	1,1	2,1
Yüksek Gelirli Ülkeler	2,5	1,8	1,5	2,4
OECD	2,5	1,8	1,5	2,4
ABD	2,2	2,2	1,6	2,4
Japonya	3,5	1,2	0,4	2,0
AB	2,1	1,7	1,9	2,4
OECD Harici Ülkeler	3,3	3,6	1,7	3,3
Gelişmekte Olan Ülkeler	0,7	1,6	2,4	3,5
Doğu Asya ve Pasifik	5,6	6,4	5,1	5,4
Avrupa ve Orta Asya	0,7	-1,9	3,3	3,4
Latin Amerika ve Karayipler	-0,9	1,6	0,3	2,6
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	-0,6	1,0	1,3	1,3
Güney Asya	3,4	3,3	3,5	4,0
Orta ve Güney Afrika	-1,2	-0,4	0,8	1,6

Kaynak: World Bank: Global Economic Prospects, 2003, s.29-30 (Zengingönül, 2004)

EK:9 Kişi Başına Düşen GSYİH Artış Beklentileri
(2006 Yılında Oluşturulan Tablo)

	1980'ler	1990'lar	Orta Dönemli 2001-2006	Uzun Dönemli 2006-2015
Dünya Toplamı	1,3	1,2	1,5	2,1
Yüksek Gelirli Ülkeler	2,5	1,8	1,6	2,4
OECD	2,5	1,8	1,6	2,4
ABD	2,3	2,0	1,8	2,5
Japonya	3,4	1,1	1,1	1,9
AB	2,1	1,8	1,4	2,3
OECD Harici Ülkeler	3,5	4,0	2,0	3,5
Gelişmekte Olan Ülkeler	0,7	1,5	3,7	3,5
Doğu Asya ve Pasifik	5,8	6,3	6,4	5,3
Avrupa ve Orta Asya	0,9	-1,8	5,0	3,5
Latin Amerika ve Karayipler	-0,9	1,6	1,2	2,3
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	-1,1	1,0	2,5	2,6
Güney Asya	3,3	3,2	4,5	4,2
Orta ve Güney Afrika	-1,1	-0,5	1,8	1,6

Kaynak: World Bank: Global Economic Prospects, 2006, s.8

